

- 9) Lapsus carnis voluntarius opere consummatus.
 10) Occisio aut vulneratio, seu gravis percussio cujusque personae.
 11) Malitiosum impedimentum aut retardatio, aut aperitio literarum a Superioribus ad inferiores, et ab inferioribus ad Superiores.

2. „Non liceat Superioribus regularium confessiones subditorum audire, nisi quando peccatum aliquod reservatum admiserint, aut ipsimet subditi sponte ac¹ proprio motu id ab iis petierint.“²

⁴¹⁷ 3. „Superiores in singulis domibus deputent duos, tres aut plures confessarios pro subditorum numero majore vel minore; iique sint docti, prudentes, charitate praediti, qui a non reservatis eos absolvant, et quibus etiam reservatorum absolutio committatur, quando casus occurrerit, in quo eam debere committi ipse imprimis confessarius judicaverit.“

Imo, ut in Bullario legere est l. c., „Sanctitas sua deinceps declaravit et declarat, ut si hujusmodi regularium confessariis casus alicujus reservati facultatem petentibus Superior dare noluerit, possint nihilominus confessarii *illa vice* poenitentes regulares, etiam non obtenta a Superiore facultate, absolvere.“

At nequaquam inde sequitur, Superiorem nunquam legitime facultatem absolvendi a reservatis denegare posse, aut confessarium, si Superior id denegaverit, semper tuto absolvere posse. Nam si relapsus, externa peccandi occasio, damnum alienum, maxime communitatis etc., occurrerit, obligatio esse potest pro poenitente ipsum Superiorem adeundi: quare in ejusmodi circumstantiis confessarius, facultate non obtenta, absolvere non potest. Quod bene exponit Pawels *de casibus reservatis* p. I n. 506 et sq. Hinc necesse non erit recurrere ad concessionem ab ipso Clem. VIII. vivae vocis oraculo Societati Jesu datam, ne iudicium a reservatis absolvendi absolute confessariis relinquatur, sed liceat interdum Superiori pro ratione sui officii hujusmodi facultatem denegare³; neque essentialis mutatio facta est ex eo, quod Urb. VIII. *omnia* vivae vocis oracula a se suisque praedecessoribus unquam data revocavit. Cf. etiam Busenb. et Lacr. l. 6. p. 2 n. 1599 VI., Suarez *de relig.* tr. 4 l. 8 c. 5 n. 10.

Insuper Clemens VIII., postquam § 3 omnem usum notitiae sacramentalis ad externam gubernationem illicitum prorsus esse declaravit, Superioribus hanc facultatem inesse dicit:

4. „Licebit tamen Superioribus determinare poenitentias graves quibusdam peccatis etiam non reservatis a confessariis imponendas³, quae subditos ab iisdem perpetrandis cohibere possint.“

¹ Plerique scriptores referunt verba „aut proprio motu“, ut Lacroix, Tamb., Ballerini etc.: sed Bullarium Rom. habet „ac“, ita etiam Pawels, qui non omittit notare, sensum esse diversum, siquidem „sponte“ etiam illi accedere possunt, qui per Superiorem ad id permoti fuerint.

² Si quae singularis dispensatio ab aliqua parte hujus Constitutionis facta est, id ipsi cujuslibet ordinis socii videre debent: id solum observo, ea, quae vivae vocis oraculis innuntur, non posse valere, nisi data sint post revocationem horum oraculorum ab Urbano VIII. 20. Dec. 1631 Const. „*Alias felic. record.*“ factam.

³ Fuerunt, qui putarent, Superiorem posse etiam in aliis casibus, i. e. nondum per se in ordine reservatis, excommunicationem sibi reservatam infligere, ut Suarez *de relig.* tr. 8 l. 2 cap. 18 in fine n. 17, Castropal. *de poenit.* punct. 15 § 1 n. 6: at S. Congr. Ep. et Reg. 7. Julii 1617 contrarium statuit. Cf. Ben. XIV. *de syn. dioeces.* l. 5 cap. 5 n. 5.

5. Adde postremo decretum S. C. Ep. et Reg. 16. Aug. 1866, die 17. ejusdem approbatum et confirmatum a Pio IX., quo ad propositum dubium de temperandis constitutionibus Clementis VIII. et Urb. VIII. sancitum est: „Serventur decreta Clementis VIII., Urbani VIII., ita tamen, ut in (praefatis) *parvis communitatibus* Superiores omnino debeant deputare habitualiter unum confessarium ex religiosis proprii ordinis, qui facultatem habeat absolvendi a casibus et censuris in ordine reservatis.“

Casuum illorum reservatorum explicationem v. Pawels l. c. Migne *curs. theol.* t. 18, Castrop. tract. 23 punct. 15 § 2 et § 3, Tamb. l. c., Lacroix l. 6 p. 2 n. 1600 et 1668 sqq.

Caput II.

De confessarii potestatis atque muneris essentialis exercitio.

Cfr. hac de re S. Alph. *praxis confess.*; Reuter *Neoconfessarius* p. I; Gaume *Manuel des confesseurs*; Lacroix l. 6 p. 2 n. 1699 sq.; Tamb. *meth. conf.* l. 3; Tappehorn *Verwaltung des Buss sacramentes*; similiter diversos scriptores de theologia pastorali, ut Gassner, Schuech, Benger etc.

Essentiale munus, quod confessarius in confessionibus excipiendis⁴¹⁸ exercet, *judicis* officium est. Alia officia, quae in poenitentiae sacramento administrando occurrunt, officia *accessoria* vocari possunt, non quod sint levioris momenti — imo maximi momenti sunt —: sed quia ad iudicis munus rite exercendum disponunt atque ad illud tandem diriguntur. Etsi enim sacramentum ejusque essentialis fructus iudiciali absolute percipitur: confessarius tamen, nisi alia officia, quae accessoria vocamus, attendet, satis steriliter munus suum exercebit, atque abundantiore fructu, quem fideles in sacro tribunali haurire possunt, illos destituet; imo ne ipso quidem iudicis munere rite fungi potest.

Sed de his infra tractaturi sumus.

Porro iudicis est: causam recognoscere; meritum rei ad sententiam recte ferendam, seu poenitentis dispositionem, inquirere; sententiam dicere.

§ 1.

De causa recognoscenda.

Confessarius in hac causa, quae agitur inter Deum et hominem peccatorem, quodammodo medius inter utrumque constituitur, atque sicut ad peccatorem juvandum Deoque reconciliandum adlaborare debet, ita etiam divinum jus protegere divinaeque justitiae ordine sartum tectum servare debet. Itaque imprimis curandum ei est, ut, quae divino jure statuta sunt circa confessionem eamque integram, impleantur.

I. Confessarius opportuna interrogatione supplere debet, si prudenter iudicat, a poenitente quaedam dictu vel cognitu necessaria omitti. Lacr. n. 1745.

II. De peccatis auditis eorumque malitia sibi aliquod iudicium efformare debet.

III. Illud iudicium ac peccatorum, quae audivit, recordatio in tantum requiritur, ut confessarius de statu morali poenitentis ejusque dispositione pro recipienda absolutione recte iudicet poenitentiamque convenientem imponat: alia in ipso actu absolutionis *memoria* peccatorum non requiritur.

419 Ad I. 1. Si poenitens in integritate confessionis deficere videtur, confessarius eum interrogare debet. *Rituale Romanum* dicit: „Si poenitens numerum, species et circumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, eum sacerdos prudenter interroget.“

2. Quare confessarii obligatio, quamquam in se gravis est, tamen facilius aliquando parvitatem materiae admittere potest, i. e. in iis ipsis rebus, quae poenitens per se sub gravi dicere debeat seu in materia confessionis necessaria. Quum enim confessarius in longa serie confitentium de omnibus coram Deo respondere debeat, longe gravius, quam quod singuli poenitentes circa integritatem confessionis onus habent, sentit: quare non solum verum est, quod Billuart dicit: „Si ex levi negligentia, ex inadvertentia, memoriae labilitate, humana distractione, spiritus defatigatione, nimia attentione in confessionibus audiendis etc. aliquid etiam necessarium inquirere omittat, nullum aut leve tantum erit peccatum: nemo enim tenetur cum tanta difficultate et morali impossibilitate alienos defectus supplere“; sed etiam rationabiliter dici videtur, quod Gury putat, si una alterave interrogatio per se necessaria in longa confessionum serie omitatur, ex ipsa materiae parvitate grave peccatum abesse. Gury *casus conscientiae* II. n. 669.

3. Obligatio interrogandi in confessario quum sit tantum secundaria, i. e. in defectu poenitentis, secundum condiciones diversas poenitentium diversa est, ita ut confessarius non teneatur plus interrogare, quam poenitens pro suo statu et capacitate accusare. Quare si moraliter certum est, poenitentem non attendisse neque nosse certarum circumstantiarum malitiam superadditam, confessarius de illis interrogare non tenetur. Lacroix n. 1748 cum aliis.

4. Interrogatio necessaria non est relate ad eos poenitentes, qui ex se satis instructi et diligentes in enumerandis peccatis videntur, ut poenitentes pii, qui frequenter confitentur, religiosi, sacerdotes etc., nisi forte ex eorum accusatione pateat aut gravis suspicio concipi debeat, aliquid necessario exprimendum praetermitti. Quod si fiat, nullo respectu poenitentis habito, eo magis interrogatio instituenda est, quo magis fortasse poenitens praxim suam negligenter confitendi a confessario transmissam in exemplum audiendarum confessionum trahere possit.

420 5. Interrogatio, si quae necessaria est, debet esse moderata, discreta, honesta, videlicet:

a) Ne interrogentur poenitentes de iis rebus, quas commissas esse verisimile nullatenus est; non enim de omnibus possibilibus peccatis interrogari debent; sed factis quibusdam interrogationibus de peccatis magis consuetis pro poenitentis conditione, videatur, num responsa data ansam praebeant ulterius inquirendi, aliter interrogetur poenitens in genere, num quid praeterea habeat, quod conscientiam gravet. Quodsi post breve tempus

recollectioni concessum neget, sibi aliud dicendum restare, non est, cur confessarius inquirere pergat. Ceterum saepe utile est, opportuno tempore exhortationem *sincerae* confessionis intermiscere.

b) Neque quidquam confessarius interroget, unde poenitentes peccare discere possint. Quod potissimum observari debet in confessionibus puerorum. Quare si qua ratio vel suspicio est, cur de peccatis turpibus interrogentur, confessarius quasi e longinquo generalibus omnino quaestionibus incipiat, et pro responsis datis videat, quid amplius inquirendum sit.

In dubio autem, an poenitens ex verbis confessarii, quod ignoraverat, discat aut curiositate allectus inquirere aut tentare incipiat: omnino servanda est regula „melius est in multis deficere (sc. relate ad integritatem), quam in uno abundare“ (i. e. in probabilem ruinam poenitentis).

c) Si quid interrogari debet de rebus inhonestis, id quam verecundissime et quam brevissime fiat. Imo si poenitens verbis crudioribus utitur, modeste moneatur, ut decentius rem exprimat. — Accidere potest, ut imprudens confessarius aliter agens incurrat denuntiationem, ac si sollicitationis reus sit.

Quare etiam cum conjugibus non debet sine gravi ratione vel *fundata* suspicione sermo incipi de debito conjugali. Expediit plerumque, solummodo generatim uxorem interrogare, num viro in suis officiis obediverit, vel num in matrimonio vere christiane vixerint. Quodsi in conjugali debito aliquid commissum fuit, quod conscientiam premat, occasio poenitentiae praebet, id ex sese exprimendi; tum confessarii est sive inquirere magis, sive instruere et docere — quod plerumque breviter omnino fieri potest.

„Sed caveat, ne curiosis aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, praesertim juniores utriusque sexus vel alios de eo, quod ignorant, imprudenter interrogans, ne scandalum patiantur, indeque peccare discant.“ Rit. Rom.

Ad II. 1. Iudicium illud, quod confessarius ferre debet de malitia⁴²¹ peccatorum, quae audit, eo ipso habetur, quod peccata prout facta sunt audit, si modo habitalem scientiam habeat, ex qua sciat distinguere inter peccata objective graviora et leviora, eorumque specificam malitiam. Non enim cujusvis specificae malitiae expressam et distinctam ideam sibi efformare debet.

2. Num vero *subjectiva* malitia rei objecto respondeat, (quod plerumque praesumi debet), non semper sciri potest; imo etsi interroges, qua conscientia hoc et illud factum sit, non semper certum quid comperies. Quare, nisi poenitens satis instructus est, *id* interrogare saepe inutile est, siquidem pro modo interrogandi diversa responsa dabuntur; sed, si potest, ex praesumptione tunc confessarius *probabile* iudicium sibi faciat, dubia Deo relinquat: aliter quoad eas interrogationes, 1) quae plenam perfectamve advertentiam atque consensum confessario manifestare poterunt, 2) quae pro circumstantiis diversis rem ipsam objective gravem aut levem fuisse ostendunt.

3. Hae ultimae interrogationes per se faciendae sunt, si accusatio poenitentis id dubium relinquit, utrum materia gravis fuerit, an levis; neque unquam offendi potest poenitens, cujuscunque conditionis sit, si confessarius haec interrogaverit. At necessarium non est *semper*, haec interrogari: *aliquando* enim ex praesumptione etiam in hac re confessario procedere licebit, ut ex nota poenitentis conscientia, aliisve similibus adjunctis, idque tum in favorem poenitentis, tum contra ipsum.

In hunc finem Gobat habet haec tract. 7 n. 338: „Si religiosus a castitate mihi notus, diceret, se semel turpia locutum esse, praesumerem haec esse scurrilia, non contra castitatem.“ Attamen haec potius per exceptionem dicuntur; nam generalis regula est, ut, si brevi interrogatione confessarius *dubium* de gravi aut levi peccato solvere possit, hanc instituere debeat.

Mazzotta l. c. Q. II. cap. 2 § 2: „Si confessarius (involuntarie sive casu) distrahatur, et ob notam sibi conscientiam poenitentis praesumere possit, id quod non intellexit, esse quid leve, nec possit sine ejus molestia interrogare, potest tacere et absolvere.“ — Imo addit Gobat, quod, si per experientiam sciat, suum poenitentem non solere committere mortalia, sed tantum se accusare v. g. de mendaciis (intelligo, confessarium scire, poenitentem communiter sese accusare cum certo dolore de peccatis gravioris mendacii ex praeterita vita), possit illum absolvere, etiamsi ob distractionem non sit memor ullius peccati ab eo expressi: sed pro praxi expedit, ut jubeat repeti unum saltem veniale, puta ultimum, et sic absolvat.

422 Cavendum tamen est, ut jam monui, ne, quae pro casu extraordinario dicta sunt, laxius et generalius applicentur. Ultima jam tetigerunt ea, quae dixi in principio III.

Ad III. 1. Igitur confirmandi causa afferro, quae Suarez de poenit. disp. 22 sect. 6 n. 7 habet, ubi refert sententiam Medinae, Hadrian., S. Antonini, Sylv., Navar., et approbans dicit: „memoria sacerdotis non est necessaria ad absolvendum, sed ad taxandam poenitentiam.“ — Mazzotta loco modo cit. ita ait: „Si confessio fuerit valde longa, vel interrupta, satis est, si (confessarius) recorderetur vel peccatorum in confuso, vel statim poenitentis, vel poenitentiae impositae; et sic, si confessio fuerit interrupta per aliquot dies, sufficit, si poenitens uno verbo dicat: ‚Accuso me de omnibus, quae jam dixi‘ — addendo tamen alia, si forte de novo occurrerint.“

2. Etsi confessarius mediocrem scientiam habere debet, ex qua habitualiter discernat specificas peccatorum malitias, atque, quid mortale, quid veniale peccatum in singulis praeceptis sit, sciat: tamen, si ex incertitia in illo iudicio erravit, bona nihilominus est confessio, neque poenitens ad aliud quidquam tenetur, dummodo objective omnia necessaria declarata fuerint neve fortasse confessarius indebite a reservato peccato absolverit.

§ 2.

De dispositione poenitentis inquirenda.

423 Quum absolutio aut concedenda aut non concedenda maxime pendeat e dispositione rite habita, circa hanc confessarius pro officio suo inquirere debet: praesertim quum dispositio illa, in dolore et proposito consistens, hujus sacramenti etiam quasi-materia sit, qua deficiente, absolutio omni vi atque valore destituatur.

At quamquam communiter in aliis sacramentis materia morali certitudine certa requiritur, ut sacerdos licite operetur: in hoc sacramento illa moralis certitudo longe latius sumi debet, nisi sacramenti hujus administrationem, contra Christi institutoris voluntatem, volumus reddere odiosam atque etiam moraliter impossibilem.

I. De dispositione itaque poenitentis sufficit et communiter requiritur *prudens iudicium*, quod aliqui quandam moralem certitudinem vocant, alii veram probabilitatem simul cum exclusionem gravis rationis contrariae.

S. Alph., quamquam moralem quandam certitudinem necessariam esse dicit, tamen quid intelligat, eodem loco l. 6 n. 461 explicat: „Sufficit, quod confessarius habeat prudentem probabilitatem de dispositione poenitentis, et non obstat ex alia parte prudens suspicio indispositionis.“

II. Hoc iudicium imprimis efformatur *ex ipsa sincera poenitentis declaratione* seu assertione, nisi aliunde ejus assertio suspecta reddatur, seu grave praeiudicium contra ejus dispositionem exurgat.

III. Quando igitur *ex adjunctis tale praeiudicium grave* seu gravis suspicio contra poenitentem ejusque dispositionem habetur: ad poenitentis assertionem pro adminiculis probandae dispositionis *accedere debent alia quaedam argumenta plus minusve graviora*, quae ad talem suspicionem sive minuendam sive penitus tollendam apta sint. Quae a multis vocantur „signa doloris extraordinaria“. Attamen in re aliqua *extraordinaria* insistendum non est. Neque quodlibet horum signorum — quae infra habes assignata — in quibuslibet adjunctis certam probationem facit.

IV. Casus praecipui, in quibus *grave praeiudicium contra poenitentis dispositionem* facile existat, sunt sequentes ex sententia S. Leonard. a Portu Mauritio:

1) si poenitens semper eodem modo aut pejore relapsus est, ita ut nullum vestigium neque spes ulla emendationis appareat;

2) si poenitens sat frigide tantum respondet se dolere, praecipue si jam saepius relapsus est;

3) si poenitens revertitur cum iisdem peccatis neque remedia a confessario indicta adhibuit;

4) quando poenitentes sunt, qui totum studium in satisfaciendo suis passionibus collocaverunt;

5) quando accessus ad sacramentum non fit nisi jussu parentum, magistri, aut ex mera consuetudine festorum dierum, aut ex humano respectu;

6) quando poenitens peccata sua temere excusat, vel cum confessario contentionem atque altercationem instituit, a fortiori quando jactantiam de peccato commisso prae se fert;

7) quando poenitens recusat rationabilem poenitentiam sive medicinalem sive vindicativam;

8) quando poenitens magnum affectum ad peccatum ostendit, aut magnam utilitatem magnamve voluptatem ex peccato hausit.

V. *Plane indispositus* est ille, qui aut dolore supernaturali, aut vero proposito certe caret: praecipue igitur quilibet, qui gravem aliquam obligationem implere recusat, v. g.:

1) qui peccandi occasionem proximam atque liberam dimittere non vult;

2) qui inimicitias vel odium deponere, reconciliationem instituere renuit;

3) qui restitutionem vel reparationem necessariam non vult facere;